അദ്ധ്യായം 7. സംസ്കൃതസാഹിത്യം

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം I

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ

(മലയാളം: സാഹിത്യചരിത്രം)

First published in print media 1953.

The electronic versions have been released under the provisions of Creative Commons Attribution By Share Alike license for free download and usage.

The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using LuaTeX from TeX Live 2020. The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

The production infrastructure of River Valley Technologies has been made use of in the production of these digital editions.

Cover: Shakuntala, (she looks back at her lover, pretending to remove a thorn from her foot), an oil painting by Raja Ravi Varma. The image is taken from Wikimedia Commons and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

ഉള്ളടക്കം

7 സംസ്കൃതസാഹിത്യം 1

1 ഒടുവിലത്തെ പെരുമാൾ 2

2 വരരുചി 3

3 ആശൗചാഷ്ടകം 4

4 പറയി പെറ്റ പന്തിരുകുലം 5

5 പ്രഭാകരമിശ്രൻ – ദേശം 6

6 ഭവരാതൻ; മാതൃദത്തൻ; രാമശർമ്മാ . 7

7 കുലശേഖര ആഴ്വാരും മുകുന്ദമാലയും 8

7

സംസ്കൃതസാഹിത്യം

(ക്രി. പി. 1300-ാമാണ്ടുവരെ)

1 ഒടുവിലത്തെ പെരുമാൾ

ആദികാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്ന കേരളീയ സംസ്കൃതകവി കളെപ്പറ്റി ഈ അധ്യായം മുതൽ പ്രസ്താവിക്കാം. ഒടു വിലത്തെപ്പെരുമാളായ ഭാസ്കര രവിവർമ്മൻ ഉദ്ദേശം ക്രി. പി. 955 മുതൽ 978 വരെ രാജ്യഭാരം ചെയ്ത ഇന്ദുഗോ ദവർമ്മനുശേഷം ചേരമാൻ പെരുമാളായി അഭിഷിക്ത നാകുകയും 1036 വരെ, ഉദ്ദേശം അൻപത്താറു വർഷം, നാടുവാഴുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശാസനങ്ങൾ മലബാർ ജില്ലയിൽ തിരുനെല്ലിയിലും, വടക്കൻ തിരു വിതാംകൂറിൽ തൃക്കൊടിത്താനം, പെരുന്ന (പെരുനെ യ്തൽ), തിരുമൂഴിക്കുളം ഈ സ്ഥലങ്ങളിലും കാണുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം പരാക്രമശാലിയായ ഒരു രാജാവായിരുന്നു എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തെ ചോളചക്രവർത്തികളായ രാജ രാജചോളനും (985—1014) രാജേന്ദ്രചോളനും (1014—1044) ജയിക്കുകയും രാജേന്ദ്രചോളൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കിരീ ടംതന്നെ 1018-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു് അപഹരിക്കുകയും ചെയ്തു. അതോടുകൂടി കേരളത്തിലെ പെരുമാൾ വാഴ്ച അവസാ നിച്ചു. അതിനുമുമ്പുതന്നെ മൂഷികഖണ്ഡത്തിലും (കോല ത്തുനാട്ട്) കൂപകഖണ്ഡത്തിലും (വേണാട്ട്) ഉള്ള രാജാ ക്കന്മാർ സ്വതന്ത്രകല്പന്മാരായിരുന്നു. ചേരവംശത്തിന്റെ അധഃപതനത്തോടുകൂടി അവരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം അഖ ണ്ഡമായി. ഒടുവിലത്തെപ്പെരുമാൾ കേരളം പലർക്കു മായി പങ്കുവെച്ചുകൊടുത്തു എന്നുള്ള കേരളോത്പത്തി യിലെ പ്രസ്താവന അവിശ്വസനീയമാണ്. കൊച്ചിരാ ജാക്കന്മാർ പെരുമാക്കന്മാരുടെ പിൻവാഴ്ചക്കാരെന്ന നിലയിൽ തിരുവഞ്ചിക്കുളത്തു താമസിച്ചു. ഈ മൂന്നു വം ശങ്ങളിലേയും, കോഴിക്കോട്ട്, വടക്കൻ കോട്ടയം, വെ ട്ടത്തുനാട്ട്, വടക്കുംകൂർ, ചെമ്പകശ്ശേരി മുതലായ ഇതര വംശങ്ങളിലേയും രാജാക്കന്മാർ പല കാലഘട്ടങ്ങളിലും കേരളസാഹിത്യത്തെ വിദഗ്ദ്ധമായും ബഹുമുഖമായും പോഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

2 വരരുചി

ഗണിതശാസ്ത്രത്തിന് ആവശ്യമുള്ള വാക്യവും പരല്പേരും രചിച്ചതു വരരുചി എന്ന ഒരു പണ്ഡിതനായിരുന്നു എന്നാണ് കേരളത്തിൽ പ്രചരിക്കുന്ന ഐതിഹ്യം. വരരുചികേരളം എന്നൊരു പഴയ ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതിയായുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഗോകർണ്ണത്തുകാരനും ശങ്കരാചാര്യരുടെ ഗുരുവായ ഗോവിന്ദസ്വാമികളുടെ പുത്രനുമായിരുന്നു എന്നും ആകസ്മികമായി കേരളത്തിൽ വന്നതാണെന്നും പഴമക്കാർ പറയുന്നു. ഗോവിന്ദസ്വാമികളുടെ പുത്രനല്ലെന്നുള്ളതു തീർച്ചയാണ്. വരരുചി മേഴത്തോളഗ്നിഹോത്രിയുടെ അച്ഛനാണെന്നുള്ള ഐതിഹ്യം അവിശ്വസനീയമാണെങ്കിലും, അഗ്നിഹോത്രിയെക്കാൾ പ്രാക്തനനാണെന്നു തദനുരോധേന അനുമാനിക്കാമെങ്കിൽ അദ്ദേഹം ക്രി. പി. നാലാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നതായി സങ്കല്പിക്കാവുന്നതാണ്. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ അഗ്നിഹോത്രി ജനിച്ചതു 'പുരുധീസമാശ്രയഃ' എന്ന കലിവാക്യത്തിൽനിന്നു കിട്ടുന്ന ക്രി. പി. 343-ലും യാഗക്രിയകൾ സമാപിപ്പിച്ചതു 'യജ്ഞസ്ഥാനം സുരക്ഷ്യം' എന്ന കലിവാക്യംകൊണ്ടു കിട്ടുന്ന 378-ലും ആണെന്നു കേട്ടുകേൾവിയുണ്ട്. ഇതുപോലെയുള്ള കലിവാക്യങ്ങൾ പിൽക്കാലത്ത് ഓരോരുത്തർ ഉണ്ടാക്കിയതാണ്. വരരുചി എന്ന പേരിൽ പല പണ്ഡിതന്മാരേയും നാം ഭാരതസാഹിത്യ ചരിത്രത്തിൽ കണ്ടെത്തുന്നു. കാത്യായനൻ എന്ന നാമാന്തരത്താൽ സുവിദിതനും പാണിനി മഹർഷിയുടെ വ്യാകരണസൂത്രങ്ങൾക്കു വാർത്തികങ്ങൾ നിർമ്മിച്ച പണ്ഡിതമൂർദ്ധന്യനുമായ വരരുചി ക്രി. മു. നാലാം ശതകത്തിൽ ഗോദാവരീതീരത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു. 'ഉഭയാഭിസാരിക' എന്ന ഭാണത്തിന്റെ പ്രണേതാവായ മറ്റൊരു വരരുചി ക്രി. മു. ഒന്നാം ശതകത്തിൽ ശകജേതാവായ വിക്രമാദിത്യന്റെ സദസ്യനായി പരിലസിച്ചു. അധ്യാത്മരാമായണത്തിന്റെ രചയിതാവും ഒരു വരരുചിയാണെന്നു പറയാറുണ്ടെങ്കിലും അതിനു ലക്ഷ്യമൊന്നുമില്ല. അതു താരതമ്യേന അർവ്വാചീനമായ ഒരു കൃതിയാണ്. ഇരുപത്തഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങളിൽ കാരകം, സമാസം, തദ്ധിതം മുതലായ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്ന വാരരുചസങ്ഗ്രഹത്തിന്റെ നിർമ്മാതാവു സൂത്രകാരകല്പനായതുകൊണ്ടു ഭാഷ്യവിരുദ്ധമായി ഛാന്ദസപ്രയോഗം ചെയ്യുന്നു എന്ന് അതിന്റെ ദീപപ്രഭ എന്ന വ്യാഖ്യയിൽ നാരായണൻ നമ്പൂരി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ കാരണം എന്തായാലും അദ്ദേഹം ഒരു പ്രാചീനഗ്രന്ഥകാരനാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഈ സങ്ഗ്രഹകാരനും വാക്യകാരനും ഒരാളായിരിക്കാം. ഇവകൂടാതെ പ്രാകൃതപ്രകാശം, വാരരുചകോശം, ആശൗചാഷ്ടകം എന്നിങ്ങനെ ചില വാങ്മയങ്ങളും വരരുചി കൃതികളായി കാണുന്നുണ്ട്. അവയിൽ ആശൗചാഷ്ടകം കേരളീയവരരുചിയുടെ കൃതിയാണ്. വരരുചി വാക്യവും പരല്പേരും നിർമ്മിച്ചു എങ്കിലും കടപയാദി സംഖ്യാക്രമത്തിലുള്ള കലിവാക്യഗണന കൊല്ലവർഷത്തിനു മുൻപ് അത്യന്തം വിരളമായിരുന്നു.

3 ആശൗചാഷ്ടകം

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ എട്ടു ശ്ലോകങ്ങളേ അടങ്ങീട്ടുള്ളു എന്നു പേരിൽനിന്നുതന്നെ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. എങ്കിലും ആ സങ്കുചിതമായ പരിധിക്കുള്ളിൽ ആചാര്യൻ അത്യന്തം വിസ്തൃതമായ ആശൗചവിഷയത്തിന്റെ സകല മർമ്മങ്ങളേയും സ്പർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു് ആദ്യത്തെ ശ്ലോകമാണ്.

“നാമ്നഃപ്രാഗ് ദന്തജാതേരുപനയനവിധേ-
 രാപ്ലവോഹസ്ത്രിരാത്രം
ജ്ഞാതേരൂർദ്ധ്വം ദശൈതൽ സഹഭൃവി തു കൃതേ
 നാമ്നി പിത്രോസ്സദൈവ
സ്ത്രീഷു ക്ഷൗരാഷ്ടമാബ്ദാദുപയമനവിധേഃ
 പൂർവവൽ സന്നിധൗ സ്യാ-
ന്മാതുസ്ത്രന്മാസസംഖ്യാസമദിനമുഭയോ-
 രുദ്ഭവേ ഗർഭനാശേ.”

വ്യാഖ്യ

പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിന് അജ്ഞാതനാമാവായ ഒരു കേരളീയൻ മനോഹരമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനം സംസ്കൃതത്തിൽ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആരംഭത്തിൽ സ്മൃതികാരനായ യാജ്ഞവല്ക്യനെ വന്ദിച്ചതിനുമേൽ വ്യാഖ്യാതാവ്

“അഷ്ടമശ്ലോകസൂച്യഗ്രവേധനം കൃതവാൻ ഹി യഃ
തഞ്ച നത്വാ വരരുചിം തദർത്ഥം വിവൃണോമ്യഹം.
ആശൗചാഷ്ടകഗീതാദിതത്ത്വസമ്പ്രതിപത്തയേ
പരസ്പരഭിദാഗൂഢവ്യാഖ്യാർത്ഥവ്യക്തിഹേതവേ”

എന്നിങ്ങനെ മൂലകാരനെ നമസ്കരിക്കുകയും വ്യാഖ്യാനോദ്ദേശം വിശദീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ‘സഹസ്രസ്വാമി’ എന്ന അശ്രുതപൂർവനായ ഒരു ആചാര്യന്റെ വാക്യങ്ങൾ അദ്ദേഹം അങ്ങിങ്ങ് ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹവും കേരളീയനായിരിക്കാം. ക്ഷത്രിയർക്കും വൈശ്യർക്കും മരുമക്കൾ വഴിക്കാണ് ദായക്രമമെന്നു വ്യാഖ്യാകാരൻ വ്യക്തമായി പറയുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കേരളീയത്വത്തെപ്പറ്റി സംശയിക്കേണ്ടതില്ല. വ്യാഖ്യാനത്തിന് ഉദ്ദേശം നാലഞ്ചു ശതകത്തെ പഴക്കം കാണണം.

4 പറയി പെറ്റ പന്തിരുകുലം

വരരുചിയുടെ ദാമ്പത്യജീവിതത്തെപ്പറ്റി കേരളീയർ ഒരു കഥ പറഞ്ഞുവരുന്നുണ്ട്. ഒരിക്കൽ വരരുചി ഒരാൽത്തറയിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഒരു പറച്ചിയെ വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടിവരുമെന്നു ചില വ്യോമചാരികൾ സംഭാഷണം ചെയ്തുപോകുകയും അതു കേട്ടു വിഷണ്ണനായി അദ്ദേഹം ആ പറയപ്പെൺപൈതലേതെന്നു തിരക്കി, അവളെപ്പിടിച്ചു തലയ്ക്കൊരാണി തറച്ച് ഒരു പെട്ടിയിലാക്കി രാജഭടന്മാരെക്കൊണ്ട് ആ പെട്ടി പുഴയിൽ ഒഴുക്കിക്കുകയും ചെയ്തു. അത് ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ കണ്ടെടുത്തു.

കുട്ടിയെ തന്റെ മകളെപ്പോലെ വളർത്തി. ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വരരുചി ഒരു ദിവസം അതിഥിയായി ചെല്ലുകയും കന്യകയുടെ രൂപഗുണങ്ങളാൽ ആകൃഷ്ടനായി അവളെ വിവാഹം ചെയ്കയും ചെയ്തു. ആ യുവതിയുടെ പൂർവ ചരിത്രം തലയിലെ ആണി കണ്ടു മനസ്സിലായപ്പോൾ ലജ്ജിച്ചു സ്വദേശത്തു താമസിക്കുന്നതു വിഹിതമല്ലെന്നു കരുതി അദ്ദേഹം സപത്നീകനായി ദേശസഞ്ചാരമാരംഭിക്കുകയും ആ വഴിക്കു കേരളത്തിൽ വന്നു ചേരുകയും ചെയ്തു. പതിനൊന്നു ശിശുക്കളെ പത്നി കേരളത്തിൽ ഓരോ സ്ഥലത്തായി പ്രസവിച്ചു. ഓരോ കുഞ്ഞിനെപ്പറ്റിയും ‘വായുണ്ടോ’ എന്നു വരരുചി ആ സാധ്വിയോടു ചോദിക്കുകയും ഉണ്ടെന്നു പറഞ്ഞാൽ അതിനെ പ്രസവിച്ച സ്ഥലത്തുതന്നെ ഇട്ടും വെച്ചു പോകുകയും പതിവായിരുന്നു. പന്ത്രണ്ടാമത്തെ കുഞ്ഞിനു വായില്ലെന്ന് അവൾ പൊളി പറഞ്ഞപ്പോൾ അതു വാസ്തവത്തിൽ വായില്ലാത്തതായിത്തന്നെ തീർന്നു. അതിനെ ഒരു കുന്നിൽ കൊണ്ടു ചെന്നു ‘വായില്ലാക്കുന്നിലപ്പൻ’ എന്നു പേരും കൊടുത്തു പ്രതിഷ്ഠിച്ചതിനുമേൽ അവർ വീണ്ടും യാത്ര തുടർന്നു കേരളം വിട്ടുപോയി. ഇതാണ് ഐതിഹ്യം.

> “മേഴത്തോളഗ്നിഹോത്രീ, രജക, നുളിയനൂർ-
> ത്തച്ചനും, പിന്നെ വള്ളോൻ,
> വായില്ലാക്കുന്നിലപ്പൻ, വടുതലമരുവും
> നായർ, കാരയ്ക്കൽ മാതാ,
> ചെമ്മേ കേളുപ്പകുറ്റൻ, പെരിയ തിരുവരങ്ക-
> ത്തെഴും പാണനാരും,
> നേരേ നാരായണഭ്രാന്തനു, മുടനകവൂർ-
> ച്ചാത്തനും, പാക്കനാരും.”

എന്ന ശ്ലോകത്തിൽനിന്നു മറ്റു മക്കൾ ആരെന്നു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. മേഴത്തോൾ ജാതിയിൽ നമ്പൂരിയും, പെരുന്തച്ചൻ കമ്മാളനും, ഉപ്പുകുറ്റൻ മാപ്പിളയും (മുഹമ്മദീയനല്ല), ചാത്തൻ വൈശ്യനും, പാക്കനാർ പറയനുമായിരുന്നു എന്നു പറയുന്നു. ഇളയതായ നാറാണത്തുഭ്രാന്തനാണത്രേ കേരളത്തിൽ താന്ത്രികമതം അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുത്തിയത്. ഓരോരുത്തരെ ഓരോ ജാതിക്കാർ എടുത്തു വളർത്തിയതിനാൽ അവർക്കു ഭിന്നജാതിത്വം വന്നുചേർന്നുപോലും. പതിനൊന്നു പേരും ഓരോ തരത്തിൽ ദിവ്യന്മാരായിരുന്നു. അവരിൽ ചിലരെപ്പറ്റി ആശ്ചര്യകരങ്ങളായ പല ഐതിഹ്യങ്ങൾ കേട്ടുകേൾവിയുണ്ട്. ഏകദേശം ഇത്തരത്തിൽ ഒരൈതിഹ്യം തമിഴ്നാട്ടിലും പ്രചരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ എന്ന ബ്രാഹ്മണന്റെയും ആതി എന്ന പറച്ചിയുടേയും സന്താനങ്ങളായി ഉപ്പൈ, ഉരുവൈ, വള്ളി, ഔവൈയാർ, അതികമാൻ, കപിലർ, തിരുവള്ളുവർ ഇങ്ങനെ ഏഴു പേർ ജനിച്ചു എന്നും, അവരെയെല്ലാം മാതാപിതാക്കൾ വഴിയിൽ തള്ളിയിട്ടുപോയി എന്നും, ഓരോ ജാതിക്കാർ എടുത്തു വളർത്തി എന്നുമാണ് ആ ഐതിഹ്യത്തിന്റെ ചുരുക്കം. തിരുവള്ളുവർ തിരുക്കുറളിന്റെ പ്രണേതാവും, കപിലർ പ്രസിദ്ധനായ സംഘകവിയും, ഔവൈ ചെന്തമിഴ്ക്കവയിത്രിയുമാണ്. അതികമാനും ചേരമാൻ പെരുമാൾനായനാരും ഒന്നാണെന്നു പഴമക്കാർ പറയുന്നു. കാരയ്ക്കലമ്മ ചോളദേശത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരു കവയിത്രിയാണ്. തിരുവാലങ്കാട്ടു മൂത്ത തിരുപ്പതികം, ഇരട്ടൈ മണിമാലൈ, അർപ്പുതത്തിരുവാന്താതി, ഈ ശിവസ്തുതിപരങ്ങളായ പ്രബന്ധങ്ങൾ ചെന്തമിഴിൽ രചിച്ചത് ആ ഭക്തയാകുന്നു. ചോളരാജ്യത്തിലെ ഒരു ദേവതയായ കാരയ്ക്കലമ്മയേയും മൈലാപ്പൂരിൽ ജനിച്ചതായി തമിഴർ ഘോഷിക്കുന്ന തിരുവള്ളുവരെയും കേരളസന്താനങ്ങളായി ഗണിക്കുന്നതു സാഹസം തന്നെ. തിരുവരങ്കത്തു പാണനാരുടെ ജന്മഭൂമി ശ്രീരങ്ഗമാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിനോടു ചേർത്തുകാണുന്ന വിശേഷണം തന്നെ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്യുന്നു. ആകെക്കൂടി നോക്കുമ്പോൾ അഗ്നിഹോത്രി, പെരുന്തച്ചൻ, വടുതലനായർ, നാറാണത്തുഭ്രാന്തൻ, ചാത്തൻ, പാക്കനാർ എന്നീ ആറു പേരും, പക്ഷെ ഉപ്പുകുറ്റനും കേരളത്തിൽ ഓരോ കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കാമെന്നും അവരെയെല്ലാം ഒരു ചരടിലിണക്കിക്കോർത്ത് ഏകോദരസഹോദരന്മാരാക്കി ഒരു കഥ കേരളീയർ നിർമ്മിച്ചതു ജാതിബ്ഭള്ളിന്റെ പൊള്ള വെളിപ്പെടുത്താനും സരസ്വതീഗോത്രം ഒന്നേ ഉള്ളു എന്നു കാണിക്കുവാനുമായിരിക്കുമെന്നും ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നു. വൈയാകരണനായ വരരുചിക്ക് അഗമ്യാഗമനം കല്പിച്ച് അദ്ദേഹത്തെ പതിതപ്രായനായി ജനങ്ങൾ കരുതിയിരുന്നു എന്നുള്ളതു ഭോജരാജാവിന്റെ ശൃങ്ഗാരപ്രകാശത്തിൽ നിന്നു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ശ്ലോകത്തിൽനിന്നു വിശദമാകുന്നതാണ്.

> “ധൂർത്തൈര്യൽ ശ്വപചീകൃതോ വരരുചി-
> സ്സർവ്വജ്ഞകല്പോപി സൻ;
> ജീവന്നേവ പിശാചതാഞ്ച ഗമിതോ
> ഭർച്ചൃര്യദഭ്യർച്ച്യധീഃ;
> ഛന്ദോഗോയമിതി പ്രഭാകരഗുരുർ-
> ദ്ദേശാച്ച നിർവാസിതോ
> യദ്വൃത്താന്തവിജൃംഭിതേന മഹതാ
> തത്സർവമല്പീകൃതം”

പല ദേശങ്ങളിലെ പുരാവൃത്തങ്ങൾ കൂട്ടിക്കുഴച്ചുമറിച്ച് ഒന്നിച്ചു ചേർത്തു തട്ടിപ്പടച്ചിരിക്കുന്നതാണ് കേരളത്തിലെ ഈ ഐതിഹ്യം എന്നു സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ആർക്കും ബോധപ്പെടാതിരിക്കുകയില്ല.

മേഴത്തോൾ അഗ്നിഹോത്രി

മേഴത്തോൾ അഗ്നിഹോത്രിയുടെ ഇല്ലം മലബാർ ജില്ലയിൽ പൊന്നാനിത്താലൂക്കിൽ മേഴത്തോളംശത്തിലാകുന്നു. ആ കുടുംബക്കാർ ഇന്നും വന്നേരിയിൽ ഉണ്ടത്രേ. അദ്ദേഹമാണ് നമ്പൂരിമാരുടെ ഇടയിൽ ആദ്യമായി ഋതുമതീവിവാഹം ചെയ്തത് എന്നു പറയാറുള്ളതു സത്യമല്ലെന്നു ഞാൻ മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹമത്രേ കേരളത്തിൽ ആദ്യമായി യാഗം ചെയ്തത് എന്നും കേൾവിയുണ്ട്. അഗ്നിഹോത്രി വളരെ യാഗങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചു എന്നുള്ളതു വാസ്തവമാണ്. അദ്ദേഹം തൊണ്ണൂറ്റൊൻപതു യാഗങ്ങൾ നിർവഹിച്ചു എന്നും ക്രി. പി. 378-ൽ മുപ്പത്താറാമത്തെ വയസ്സിൽ ആണ് ഒടുവിലത്തെ യാഗം അവസാനിപ്പിച്ചതെന്നും പറഞ്ഞുവരാറുണ്ട്. അദ്ദേഹം ‘അധ്വരസമ്പ്രദായം’ കൊടുന്തമിഴിൽ ഭാഷപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ടെന്നു ചിലർ പ്രസ്താവിക്കുന്നതിൽ വല്ല വാസ്തവാംശവുമുണ്ടോ എന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. ആ ഗ്രന്ഥം ഇതുവരെ കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. ഏതായാലും കേരളത്തിൽ പൂർവമീമാംസാമതത്തിന്റെ പ്രചാരത്തിനുവേണ്ടി ഇദംപ്രഥമമായി പ്രയത്നിച്ചവരിൽ അദ്ദേഹം ഒരു പ്രാമാണികനായിരുന്നു എന്നു നിർണ്ണയിക്കാം.

> “മുൻപത്നി പുഷ്പിണിയൊടുക്കമൊരമ്മിയാരീ-
> ത്തൻപത്തനാടികളുമൊത്തെഴുമഗ്നിഹോത്രീ
> വൻപത്തമോടൊരു കുറേശ്ശതമധ്വരം സൽ-
> സമ്പത്തിയന്ന വിധ ചെയ്തുനിരത്തി നാട്ടിൽ.”

എന്ന പദ്യത്തിൽ കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻതമ്പുരാൻ ഏതദ്വിഷയകമായ ഒരു ഐതിഹ്യം തന്റെ കേരളം എന്ന വിശിഷ്ടമായ കാവ്യത്തിൽ സങ്ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രഥമ പത്നിയായ ‘പത്തനാടി’ (ആധാനം ചെയ്ത നമ്പൂരിയുടെ അന്തർജ്ജനം) യിൽ വെളുത്ത പട്ടേരിയുടേയും മൂന്നാമത്തെ പത്നിയായ അമ്യാരിൽ (തമിഴ്ബ്രാഹ്മണി) വേമഞ്ചേരി, കൂടല്ലൂർ, കൂടലാറ്റുപുറം ഈ മനകളിലെ നമ്പൂരിമാരുടേയും കുടുംബങ്ങൾ ഉത്ഭവിച്ചു എന്നും രണ്ടാമത്തെ ഭാര്യയായ ഋതുമതിയിൽ ഉണ്ടായ സന്തതിപരമ്പര അന്യംനിന്നുപോയി എന്നും ആ മഹാകവി തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ട്.

5 പ്രഭാകരമിശ്രൻ – ദേശം

പൂർവമീമാംസ കേരളത്തിൽ വേരൂന്നുവാൻ പ്രധാനകാരണം കേരളീയനായ പ്രഭാകരമിശ്രന്റെ ആവിർഭാവമാണ്. പ്രഭാകരൻ ശുകപുരം ഗ്രാമത്തിൽ പെട്ട പടിഞ്ഞാറേ കുത്തുള്ളിമനയ്ക്കലേ ഒരു നമ്പൂരിയായിരുന്നു എന്നാണ് ഐതിഹ്യം. കേരളോൽപത്തിയിൽ പള്ളിവാണപ്പെരുമാൾ നമ്പൂരിമാരെ ശാസ്ത്രാഭ്യാസം ചെയ്യിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി ഭട്ടാചാര്യരെ (കുമാരിലഭട്ടൻ) വരുത്തി ചെലവിനു കൊടുത്തു പാർപ്പിച്ചു എന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യനായി വെളിയിൽനിന്നു പ്രഭാകരഗുരുക്കളും വന്നുചേർന്നു എന്നും പ്രഭാകരൻ കേരളത്തിൽതന്നെ സ്ഥിരമായി താമസിച്ച് നമ്പൂരിമാരെ പൂർവമീമാംസ അധ്യയനം ചെയ്യിച്ചു എന്നും അദ്ദേഹത്തിനു പെരുമാൾ ഏഴായിരം കലവും ഉദയതുങ്ഗൻചെട്ടി അയ്യായിരം കലവും വസ്തുദാനം ചെയ്തു എന്നും പ്രസ്താവിച്ചു കാണുന്നു. എങ്കിലും ആ പ്രസ്താവന ആദ്യന്തം വിശ്വസനീയമല്ലെന്നും അദ്ദേഹം ഒരു കേരളീയൻ തന്നെയായിരുന്നു എന്നുമാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്. ഛന്ദോഗൻ (സാമവേദാധ്യായി) എന്ന കാരണത്താൽ അദ്ദേഹത്തെ ദേശത്തിൽനിന്നു നിഷ്കാസനം ചെയ്തു എന്നു ശൃങ്ഗാരപ്രകാശത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു താൻ ഉത്തരഭാരതത്തിൽ പൂർവമീമാംസ അഭ്യസിച്ച ദേശമായിരിക്കാം. അദ്ദേഹത്തെ അകേരളീയനാണെന്ന് ആരും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ഏതായാലും ആ മഹാത്മാവു കേരളത്തിൽ പൂർവമീമാംസാചാര്യനായി പരിലസിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ളതു നിർവിവാദമാണ്. ഉദയതുങ്ഗേശ്വരത്തു സഭാമഠത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മെതിയടി വച്ചു പൂജിച്ചുവന്നതായി കേരളോൽപത്തിയിൽ പ്രസ്താവനയുണ്ട്. ഒരു ഘട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹം ‘തദിദമന്യദീയമന്യസ്യോച്യമാനം മാതുലധനകഥനന്യായ മാവഹതി’ എന്ന പങ്ക്തിയിൽ മരുമക്കത്തായത്തെ കടാക്ഷിക്കുന്നതായി അഭ്യൂഹിക്കാവുന്നതാണ്.

കാലം

കുമാരിലഭട്ടന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നു പ്രഭാകരൻ എന്നാണ് ഭാരതമെങ്ങും പണ്ടേക്കുപണ്ടേയുള്ള പ്രസിദ്ധി. ക്രി. പി. 650-ൽ ചരമം പ്രാപിച്ച ഭർത്തൃഹരിയുടെ വാക്യപദീയത്തെ ഭട്ടൻ തന്ത്രവാർത്തികത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ഉംവേകൻ എന്ന നാമാന്തരത്തോടുകൂടിയ ഭവഭൂതി (655–725) അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നതുകൊണ്ടും അദ്ദേഹം ക്രി. പി. 620 മുതൽ 680 വരെ ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കണമെന്നാണ് പല പണ്ഡിതന്മാരുടെയും മതം. കുമാരിലൻ ശിഷ്യന്മാരെ പഠിപ്പിക്കുമ്പോൾ “അത്രാപി നോക്തം; തത്ര തുനോക്തം; ഇതി ദ്വിരുക്തം” എന്ന പങ്ക്തിക്ക് അർത്ഥം തോന്നാതെ സ്വല്പം കുഴങ്ങി എന്നും അതു കണ്ട കുശാഗ്രബുദ്ധിയായ പ്രഭാകരൻ “അത്ര അപിനാ ഉക്തം; തത്ര തുനാ ഉക്തം; ഇതി ദ്വിഃ ഉക്തം” അതായത് “ഇവിടെ ‘അപി’ കൊണ്ടും അവിടെ ‘തു’കൊണ്ടും ഇങ്ങനെ രണ്ടുതവണ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്” എന്നാണ് ആ പങ്ക്തിയുടെ അർത്ഥമെന്ന് ആചാര്യനെ അറിയിച്ചു എന്നും, അപ്പോൾ വിസ്മിതനായ അദ്ദേഹം ആ ശിഷ്യനു ‘ഗുരു’ എന്ന ബിരുദം നല്കി എന്നും പഴമക്കാർ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. തന്നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതത്തെ ഗുരുമതമെന്നു പറയുന്നു. ശിഷ്യനായിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു രാത്രിയിൽ പ്രഭാകരൻ കുമാരിലന്റെ ജീവഹാനി വരുത്തുവാൻ തട്ടിൻപുറത്തു കേറി ഒളിഞ്ഞിരിക്കുകയും, കുമാരിലൻ തന്റെ പത്നിയോടു പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച് ആ ചന്ദ്രനു തന്റെ പ്രഭാകരന്റെ കാന്തിയില്ലെന്നു പറയുകയും അതു കേട്ടു ശിഷ്യൻ താഴെയിറങ്ങി ഗുരുദ്രോഹത്തിനു പ്രായശ്ചിത്തമായി ഉമിത്തീയിൽ ഇറങ്ങിനിന്നു മരിക്കുവാൻ നിശ്ചയിക്കുകയും, അത് ആചാര്യൻ പണിപ്പെട്ടു തടയുകയും ചെയ്തതായി ഒരു കഥയുണ്ട്. വിദ്യാരണ്യന്റേതാണെന്ന് അബദ്ധമായി പറയുന്ന ശങ്കരവിജയത്തിൽ കാണുന്നതു കുമാരിലൻ ഒരു ബൗദ്ധനോടു ബുദ്ധദർശനം അഭ്യസിച്ചു എന്നും ആ അഭ്യാസം ബൗദ്ധമതഖണ്ഡനത്തിനു വേണ്ടിയായിരുന്നതിനാൽ ബൗദ്ധന്മാരെ വാദത്തിൽ മടക്കിയതിനുശേഷം ഗുരുദ്രോഹഭീതിയാൽ ഉമിത്തീയിൽ ചാടി മരിച്ചു എന്നുമാകുന്നു. സുകുമാരകവിയെപ്പറ്റിയും ഈ ഐതിഹ്യം തന്നെ പ്രകാരാന്തരേണ പ്രചരിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത സംഭവം ആരെസ്സംബന്ധിച്ചാണ് വാസ്തവത്തിൽ ഉണ്ടായതെന്ന് അറിവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ഏതായാലും ചില വിദ്വാന്മാർ വിപരീതാഭിപ്രായക്കാരാണെങ്കിലും പ്രഭാകരൻ കേരളത്തിൽനിന്ന് ഉത്തരഭാരതത്തിൽ പോയി ഭട്ടന്റെ അന്തേവാസിത്വം സ്വീകരിക്കുകയും ഭട്ടനോടുകൂടി തിരിയെ സ്വദേശത്തു വന്നു ബൗദ്ധമതത്തെ അസ്തമിതപ്രായമാക്കുകയും ചെയ്തതായി നമുക്ക് അനുമാനിക്കാം. ആ അനുമാനം അസങ്ഗതമല്ലെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതകാലം ക്രി. പി. 650-നും 720-നും ഇടയ്ക്കാണെന്നു വന്നുകൂടുന്നു.

ഭവദാസനും പ്രഭാകരനും

ആദികാലത്തു മീമാംസാദർശനം ഒന്നേയുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതു പിന്നീടു കർമ്മകാണ്ഡ പ്രതിപാദകമായ പൂർവ്വമീമാംസയെന്നും ജ്ഞാനകാണ്ഡ പ്രതിപാദകമായ ഉത്തരമീമാംസയെന്നും രണ്ടായി പിരിഞ്ഞു. പൂർവ്വമീമാംസയ്ക്കു മീമാംസയെന്നും ഉത്തരമീമാംസയ്ക്കു വേദാന്തമെന്നും പശ്ചാൽകാലികന്മാർ പേർ നൽകി. പൂർവമീമാംസാസൂത്രങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചതു ജൈമിനി മഹർഷിയാണ്. ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പതിനാറ് അധികരണങ്ങളുണ്ട്. ‘ദ്വാദശലക്ഷണി’ എന്നു പറയുന്ന ആദ്യത്തെ പന്ത്രണ്ട് അദ്ധ്യായങ്ങൾ മാത്രമേ സാധാരണമായി പഠിക്കാറുള്ളു. സങ്കർഷകാണ്ഡമെന്നും ദേവതാധ്യായമെന്നും പറയുന്ന ഒടുവിലത്തെ നാലധ്യായങ്ങൾ താരതമ്യേന അപ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. ജൈമിനീയസൂത്രങ്ങളുടെ ആദ്യത്തെ വൃത്തികാരൻ ഉപവർഷനും രണ്ടാമൻ ഭവദാസനുമാണ്. ഭവദാസൻ ക്രി. പി. രണ്ടാംശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു. ഈ പേർ നമ്പൂരിമാർക്കല്ലാതെ മറ്റാർക്കുമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു പ്രസ്തുത വൃത്തികാരനെ ഞാൻ ഒരു കേരളീയനായി പരിഗണിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ ഭട്ടൻ ശ്ലോകവാർത്തികത്തിൽ

> “പ്രദർശനാർത്ഥമിത്യേകേ കേചിന്നാനാർത്ഥവാചിനഃ
> സമുദായാദവച്ഛിദ്യ ഭവദാസേന കല്പിതാൽ.”

എന്ന പദ്യത്തിൽ അസന്ദിഗ്ദ്ധമായി സ്മരിക്കുന്നു. ദേവസ്വാമി (ക്രി. പി. 1000) ഈ വൃത്തിയെ ‘ഭാവദാസഭാഷ്യം’ എന്നു പ്രശംസിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭവദാസന്റെ വൃത്തി ഇനിയും കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. ശബരസ്വാമിയാണ് (ക്രി. പി. 200) ജൈമിനീയസൂത്രങ്ങളുടെ ഒന്നാമത്തെ ഭാഷ്യകാരൻ. ശബരഭാഷ്യത്തിനു ടീകകളാണ് ഭട്ടനും പ്രഭാകരനും നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഭട്ടന്റെ ശ്ലോകവാർത്തികം ശബരഭാഷ്യം പ്രഥമാധ്യായത്തിലെ പ്രഥമപാദത്തിന്റേയും തന്ത്രവാർത്തികം ഒന്നാമധ്യായം രണ്ടാം പാദംമുതൽ മൂന്നാമധ്യായത്തിന്റെ അവസാനം വരെയുള്ള ഭാഗത്തിന്റേയും ടുപ്ടീക നാലാമധ്യായം മുതൽ പന്ത്രണ്ടാമധ്യായംവരെ ഒൻപതു അധ്യായങ്ങളുടേയും വ്യാഖ്യാനമാകുന്നു. ഇവ കൂടാതെ ബൃഹട്ടീകയെന്നും മധ്യമടീകയെന്നുംകൂടി രണ്ടു വ്യാഖ്യകൾ അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. വാർത്തികനിർമ്മാണം നിമിത്തം കുമാരിലനെ വാർത്തികകാരനെന്നും പറയുന്നു. ഭവദാസമതത്തിന്റെ ഖണ്ഡനത്തിനു ഭട്ടനും മണ്ഡനത്തിനു പ്രഭാകരനും ഉദ്യമിച്ചു. ഒരു കേരളീയന്റെ മതത്തെ പുനഃസ്ഥാപനം ചെയ്യുവാൻ മറ്റൊരു കേരളീയൻ ശ്രമിക്കുന്നതു സ്വാഭാവികമാണല്ലോ.

പ്രഭാകരന്റെ കൃതികൾ

പ്രഭാകരൻ ശബരഭാഷ്യത്തിനു വിവരണമെന്നും നിബന്ധനമെന്നും രണ്ടു വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിവരണമാണ് ആദ്യത്തെ വ്യാഖ്യാനം. അതിനു ലഘ്വീ എന്നും പേരുണ്ട്. ആദ്യം വിവരണം രചിക്കുകയും അതിനെ ഭട്ടൻ വാർത്തികത്തിൽ വിമർശിച്ചപ്പോൾ വാർത്തികത്തെ ചർച്ചചെയ്തു ബൃഹതീ എന്നുകൂടിപ്പേരുള്ള നിബന്ധനം നിർമ്മിക്കുകയും ചെയ്തതായി ഊഹിക്കാം. ബൃഹതിയുടെ ആറധ്യായങ്ങൾമാത്രമേ കണ്ടുകിട്ടീട്ടുള്ളു. ലഘ്വിക്ക് ആറായിരം ശ്ലോകത്തോളവും ബൃഹതിക്കു പന്തീരായിരം ശ്ലോകത്തോളവും വലിപ്പമുണ്ടെന്നാണ് സർവദർശനകൗമുദീകാരനായ മാധവസരസ്വതി പറയുന്നത്. രണ്ടും ഗദ്യമാണ്. പ്രഭാകരന്റെ ഗദ്യശൈലി ഗഹനമാണെങ്കിലും അതേസമയത്തിൽതന്നെ മനോഹരവും ഫലിതസമ്മിശ്രവുമാകുന്നു.

പ്രഭാകരന്റേയും ഭട്ടന്റേയും ശിഷ്യന്മാർ

പ്രഭാകരൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രശസ്തി ഭാരതമെങ്ങും പ്രസരിച്ചു. ആ ആചാര്യന്റെ പ്രധാനശിഷ്യൻ ക്രി. പി. 690 മുതൽ 760 വരെ ജീവിച്ചിരുന്നതായി വിചാരിക്കാവുന്ന ശാലികാനാഥനാകുന്നു. ശാലികാനാഥൻ വങ്ഗദേശീയനെന്നാണ് എന്റെ അഭ്യൂഹം. അദ്ദേഹം ലഘ്വിക്കു ദീപശിഖാപഞ്ചികയെന്നും, ബൃഹതിക്കു ഋജുവിമലാപഞ്ചികയെന്നും പേരുള്ള രണ്ടു വ്യാഖ്യകൾ കൂടാതെ പ്രഭാകരസിദ്ധാന്തങ്ങളെ പ്രസ്പഷ്ടമാക്കുന്നതിനു പ്രകരണപഞ്ചിക എന്ന പ്രസിദ്ധമായ ഗ്രന്ഥവും ഭാഷ്യപരിശിഷ്ടവും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. മഹാപണ്ഡിതനായിരുന്ന പള്ളിപ്പുറത്തു നമ്പൂരി അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി

> “ശാലികാനാഥവന്മൂഢോ ന ജാതോ ന ജനിഷ്യതേ
> പ്രഭാകരപ്രകാശായ യേന ദീപശിഖാ കൃതാ”

എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു പ്രഭാകരന്റെ നേർക്കുള്ള ഭക്തിപാരവശ്യം നിമിത്തം മാത്രമാണ്. മണ്ഡനമിശ്രൻ (ക്രി. പി. 670–740) ഭട്ടന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നു. വിധിവിവേകം, ഭാവനാവിവേകം, വിഭ്രമവിവേകം, മീമാംസാസൂത്രാനുക്രമണി, സ്ഫോടസിദ്ധി, ബ്രഹ്മസിദ്ധി എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രണേതാവാണ് അദ്ദേഹം. ബ്രഹ്മസിദ്ധി ഒരു വേദാന്തഗ്രന്ഥമാകുന്നു. ഉംവേകഭട്ടനെപ്പറ്റി മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അദ്ദേഹം ശ്ലോകവാർത്തികത്തിനും ഭാവനാവിവേകത്തിനും വ്യാഖ്യകൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭട്ടന്റെ ഈ മൂന്നു ശിഷ്യന്മാരേയും പറ്റി

> “ഉംവേകഃ കാരികാം വേത്തി; തന്ത്രം വേത്തി പ്രഭാകരഃ;
> മണ്ഡനസ്തൂഭയം വേത്തി; നോഭയം വേത്തി രേവണഃ”

എന്നൊരു പഴയ ശ്ലോകമുണ്ട്. കാരികയെന്നാൽ ഇവിടെ ശ്ലോകവാർത്തികമെന്നും തന്ത്രമെന്നാൽ തന്ത്രവാർത്തികമെന്നും അർത്ഥം. മണ്ഡനൻ വിധിവിവേകത്തിലും ബ്രഹ്മസിദ്ധിയിലും പ്രഭാകരനെ സ്മരിക്കുന്നു. “അലം ഗുരുഭിർവിവാദേന” എന്ന് അദ്ദേഹം ഒരു ഘട്ടത്തിൽ പറയുന്നു. പ്രഭാകരന്റെ സിദ്ധാന്തങ്ങളോടുകൂടി പശ്ചാൽകാലികന്മാർ ചില ഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങൾ ഘടിപ്പിച്ചു. വാചസ്പതിമിശ്രൻ (ക്രി. പി. 800–900) ന്യായകണികയിൽ “ജരൽപ്രഭാകരോന്നീതാർത്ഥം ഗുരോർവചഃ” എന്നും “നവീനാസ്തുന്നയന്തി” എന്നും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് അന്നുതന്നെ പ്രഭാകരശാഖ രണ്ടായി പിരിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരുന്നു എന്നൂഹിക്കാവുന്നതാണ്.

പ്രാഭാകരമതവും ഭാട്ടമതവും

പ്രഭാകരന്റേയും ഭട്ടന്റേയും മതങ്ങൾക്കു തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ ഇവിടെ പ്രപഞ്ചനം ചെയ്യണമെന്ന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. വൈദികങ്ങളായ ശബ്ദങ്ങളെ മാത്രമേ പ്രഭാകരൻ പ്രമാണത്വേന അങ്ഗീകരിക്കുന്നുള്ളു. പദങ്ങളെക്കൊണ്ട് അഭിഹിതങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങൾതന്നെയാണ് വാക്യാർത്ഥത്തെ ബോധിപ്പിക്കുന്നത് എന്നുള്ള ഭട്ടന്റെ പക്ഷം പ്രഭാകരനു സമ്മതമല്ല. അദ്ദേഹത്തിനു വാക്യമാണ് ഘടകം; തന്നിമിത്തം ഭട്ടനെ അഭിഹിതാന്വയവാദിയെന്നും പ്രഭാകരനെ അന്വിതാഭിധാനവാദിയെന്നും പറയുന്നു. ഭട്ടന് അഭാവം ഒരു പദാർത്ഥമാണ്. പ്രഭാകരൻ അത് കേവലം അധികരണസ്വരൂപമാണെന്നു കരുതുന്നു; അതു കൊണ്ട് അനുപലബ്ധി അദ്ദേഹത്തിനു പ്രമാണമല്ല. വിപരീതഖ്യാതിവാദിയാണ് ഭട്ടൻ; അഖ്യാതിവാദിയാണ് പ്രഭാകരൻ; ഇതു ഭ്രമജ്ഞാനവിഷയകമായുള്ള മതഭേദമാകുന്നു. ഖ്യാതിയെന്നാൽ ജ്ഞാനമെന്നർത്ഥം. ഇങ്ങനെ പൂർവമീമാംസ ഭാട്ടമെന്നും പ്രഭാകരമെന്നും രണ്ടു വലിയ ശാഖകളായി പ്രവഹിച്ചുതുടങ്ങി. കാലാന്തരത്തിൽ ഭാട്ടമതത്തിനാണ് പ്രാബല്യം സിദ്ധിച്ചത്. എങ്കിലും രണ്ടു മതങ്ങളേയും ഒന്നുപോലെ കേരളീയർ ബഹുമാനിച്ചു. രണ്ടിനും സമാനകക്ഷ്യയിൽ പട്ടത്താനങ്ങളിലും മറ്റു സ്ഥാനം നൽകി. നമ്പൂരിമാരുടെ ഗ്രാമങ്ങളെക്കൂടി ഭാട്ടം, പ്രാഭാകരം, വ്യാകരണം എന്നിങ്ങനെ വിഭജിച്ചിരുന്നതായി കേരളോൽപത്തിയിൽനിന്നു വെളിപ്പെടുന്നു എന്നു ഞാൻ മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഭട്ടനു കേരളത്തിൽ ലഭിച്ച ഒരു ശിഷ്യനായിരുന്നു വടക്കൻകോട്ടയം രാജവംശത്തിന്റെ കൂടസ്ഥനെന്നു പറയുന്ന ഹരിശ്ചന്ദ്രമഹാരാജാവ്. അദ്ദേഹമാണ് ഇവിടെ ഭാട്ടമതത്തിനു പ്രചാരം വരുത്തിയത്.

> “യേഷാം വംശേ സമജനി ഹരി-
>   ശ്ചന്ദ്രനാമാ നരേന്ദ്രഃ
> പ്രത്യാപത്തിഃ പതഗ, യദുപ-
>   ജ്ഞഞ്ച കൗമാരിലാനാം”

എന്നു കോകിലസന്ദേശത്തിൽ ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികൾ ആ മഹാരാജാവിനെ വാഴ്ത്തുന്നു.

പ്രഭാകരന്റെ യശസ്സ്

പ്രഭാകരനെപ്പറ്റി പിൽക്കാലക്കാർക്ക് ഏത്രമാത്രം മതിപ്പുണ്ടായിരുന്നു എന്നു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ തെളിയിക്കുന്നതാണ്. ശാലികാനാഥൻ ഋജുവിമല ഇങ്ങനെ ആരംഭിയ്ക്കുന്നു:-

> “സൃഷ്ടാവിദ്യാനിശാധ്വംസിനിബന്ധനിബിഡൗജസം
> ഉദ്ഭാസിതജഗജ്ജാഡ്യം നമസ്യാമഃ പ്രഭാകരം.
> പ്രഭാകരഗുരോരർത്ഥാൻ മിതഗംഭീരഭാഷിണഃ
> അഞ്ജസാ വ്യഞ്ജയിഷ്യന്തീ പഞ്ചികാ ക്രിയതേ മയാ.”

മഹാത്മാവായ രാമാനുജാചാര്യർ തന്ത്രരഹസ്യത്തിൽ

> “ആലോച്യ ശബ്ദബലമർത്ഥബലം ശ്രുതീനാം
> ടീകാദ്വയം വ്യരചയദ് ബൃഹതീം ച ലഘ്വീം
> ഭാഷ്യം ഗഭീരമധികൃത്യ മിതാക്ഷരം യ-
> സ്സോയം പ്രഭാകരഗുരുർജ്ജയതി ത്രിലോക്യാം.”

എന്നു ഗുരുവിനേയും

> “ബൃഹതീം തഥൈവ ലഘ്വീം
> ടീകാമധികൃത്യ ശാലികാനാഥഃ
> ഋജുവിമലാം ദീപശിഖാം
> വിശദാർത്ഥമകൃത പഞ്ചികാം ക്രമശഃ”

എന്നു ശിഷ്യനേയും പ്രശംസിക്കുന്നു. എല്ലാംകൊണ്ടും പ്രഭാകരമിശ്രൻ കേരളഭൂമിയുടെ മഹനീയന്മാരായ പുത്രന്മാരിൽ ശങ്കര ഭഗവൽപാദരെ കഴിച്ചാൽ അടുത്ത സ്ഥാനത്തിനവകാശിയാണെന്നു സ്ഥാപിക്കാവുന്നതാണ്.

6 ഭവരാതൻ; മാതൃദത്തൻ; രാമശർമ്മാ

ക്രി. പി. 635 മുതൽ 700 വരെ ജീവിച്ചിരുന്ന എന്നു സങ്കല്പിക്കാവുന്ന ആചാര്യ ദണ്ഡിയെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത സംസ്കൃതസാഹിത്യ പ്രണയികൾ ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ലല്ലോ. പല്ലവരാജാവായ സിംഹവിഷ്ണുവിന്റേയും (വാഴ്ചക്കാലം ക്രി. പി. 575–600) അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രനായ മഹേന്ദ്രവിക്രമന്റേയും (വാഴ്ചക്കാലം ക്രി. പി. 600–630) സദസ്യപ്രവേകനും കിരാതാർജ്ജുനീയത്തിന്റെ പ്രണേതാവും ദാമോദരനാമാന്തരനുമായ ഭാരവി മഹാകവിയുടെ പുത്രനായ മനോരഥനു വീരദത്തൻ എന്നൊരു പുത്രനുണ്ടായിരുന്നു. വീരദത്തനു ഗൗരി എന്ന പത്നിയിൽ ദണ്ഡി ജനിച്ചു. ദണ്ഡി കാഞ്ചീപുരത്തു താമസിക്കവേ പുലകേശിയുടെ പുത്രനായ പ്രഥമചാലൂക്യവിക്രമാദിത്യൻ ക്രി. പി. 655-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു് ആ നഗരം സ്വായത്തമാക്കുകയും അതോടുകൂടി അദ്ദേഹം ദേശാന്തരഗമനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ദ്വിതീയനരസിംഹവർമ്മനെന്ന പല്ലവരാജാവു് (വാഴ്ചക്കാലം ക്രി. പി. 660–685) കാഞ്ചി വീണ്ടെടുത്തപ്പോൾ ദണ്ഡി തിരിയെ വന്നു്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആസ്ഥാനപണ്ഡിതനായിത്തീർന്നു. അവിടെവെച്ചു കാവ്യാദർശം, അവന്തിസുന്ദരി, ദ്വിസന്ധാനകാവ്യം എന്നിങ്ങനെ മൂന്നു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ അദ്ദേഹം നിർമ്മിച്ചു. ദശകുമാരചരിതത്തിൽ പൂർവപീഠികയൊഴികെയുള്ള ഭാഗങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതിയാണോ എന്നു സംശയമുണ്ടു്. ദണ്ഡിക്കു വേദശാസ്ത്രങ്ങളിലുള്ള പാണ്ഡിത്യത്തിനു പുറമേ ശില്പവിദ്യയിലും നൈപുണ്യമുണ്ടായിരുന്നു. ഇക്കാലത്തു ചെങ്കൽപ്പേട്ട ജില്ലയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന മഹാമല്ലപുരത്തു നിന്നു ലളിതാലയൻ എന്ന ഒരു ശില്പി കാഞ്ചീപുരത്തു ചെന്നു മഹാമല്ലപുരത്തെ വിഷ്ണുവിഗ്രഹത്തിന്റെ വലത്തുകൈ ഒടിഞ്ഞുപോയി എന്നും താൻ അതു വീണ്ടും ഘടിപ്പിച്ചു എന്നും അതു ശരിയായോ എന്നു പരിശോധിക്കുവാൻ ദണ്ഡി കൂടി പോരണമെന്നും അപേക്ഷിച്ചു. അപ്പോൾ രണമല്ലനെന്ന സേനാപതിയുടെ പുത്രൻ ദണ്ഡിയോടു് ആ അപേക്ഷ സാധിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതാണെന്നു ശുപാർശ ചെയ്തുകൊണ്ടു് അതിനു പ്രരോചകമായി ദണ്ഡിയുടെ സ്നേഹിതന്മാരായ മാതൃദത്താദിപണ്ഡിതന്മാർ കേരളത്തിൽനിന്നു് അവിടെ സന്നിഹിതന്മാരായിരിക്കുമെന്നു പറയുന്നു. അവന്തിസുന്ദരീകഥയിലെ ആ ഭാഗം പ്രകൃതോപയോഗിയാകയാൽ ചുവടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:-

> “മിത്രം ച തവൈവ വിശ്വബ്രഹ്മരാശേഃ, കല്പസൂത്രടീകാകാരസ്യ, സകലവിദ്യാനദീപൂരവാരിധേഃ, ത്രയസ്ത്രിംശൽക്രതുവിഭൂതിഭാവിതക്രിയത്രിദശസ്യ, ശാപാനുഗ്രഹസമർത്ഥസ്യ, ബ്രഹ്മർഷേർഭവരാതനാമ്നഃ പുത്രഃ, തൽപുത്രാണാം തത്സമാനമേധാദിസർവസമ്പദാം ദ്വിതീയഃ, ത്രയ്യാമങ്ഗേഷ്വൈതിഹ്യ കലായാം കവിതായാമദ്വിതീയഃ, സുഹൃന്മതനിർവഹണദത്ത ഹൃദയോ, ഗുരുപരിചര്യാപരഃ. പരമമാഹേശ്വരോ ലബ്ധവർണ്ണ കർണ്ണധാരഃ, കർണ്ണമപി നാപരയാ ത്യാഗശക്ത്യാതിക്രാന്തോ, തന്ത്രാർത്ഥതത്വവ്യാഖ്യാനചതുരശ്ചതുവേർദവിത്, സർവജനമാതൃ ഭൂതകരുണാവൃത്തിർമ്മാതൃദത്തഃ

ഇതിൽനിന്നു് അക്കാലത്തു കേരളത്തിൽ ഭവരാതൻ എന്ന പേരോടുകൂടി ഒരു ബ്രഹ്മർഷിയുണ്ടായിരുന്നു എന്നും അദ്ദേഹം മുപ്പത്തിമൂന്നു യാഗംചെയ്തു കർമ്മഠനും കല്പസൂത്രത്തിനു ടീക നിർമ്മിച്ച പണ്ഡിതപ്രവേകനുമായിരുന്നു എന്നും വ്യക്തമാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദ്വിതീയ പുത്രനായ മാതൃദത്തൻ മൂന്നു വേദങ്ങളിലും ആറു വേദാങ്ഗങ്ങളിലും അത്യന്തം നിഷ്ണാതനും കഥാപ്രവചനത്തിലും കവിതാ നിർമ്മാണത്തിലും അദ്വിതീയനുമായിരുന്നു. മാതൃദത്തൻ ദണ്ഡിയുടെ ഉത്തമ സൗഹൃദം സമ്പാദിച്ചിരുന്നു എന്നും ഇതിൽനിന്നു നാം അറിയുന്നു. അജ്ഞാതനാമാവായ ഒരു കവിയുടെ അവന്തിസുന്ദരീകഥാസാരം എന്ന കൃതിയിൽ

> “അപിച സ്പൃഹണീയം തേ സുഹൃദാമപി ദർശനം
> മിത്രാണി മാതൃദത്താദ്യാഃ കേരളേഷു ദ്വിജോത്തമാഃ
> ത്വദ്ദർശനാർത്ഥമായാതാസ്തസ്മിൻ സന്നിദധത്യമീ.”

എന്നു് ഈ ഭാഗം ചുരുക്കി എഴുതിയിരിക്കുന്നു. മാതൃദത്തൻ ഹിരണ്യകേശിയുടെ ശ്രൗതസൂത്രങ്ങളും ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങളും വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മാതൃദത്തനെക്കൂടാതെ ദണ്ഡി രാമശർമ്മാവെന്ന മറ്റൊരു പണ്ഡിതനെക്കൂടി അവന്തിസുന്ദരിയിൽ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടു്. അദ്ദേഹം വിശ്വാമിത്രഗോത്രജനും വിദ്വാനും (‘വിശ്വാമിത്രഗോത്രഃ കൃതീ’) ആയിരുന്നു. രാമശർമ്മാവു പ്രഹേളികാരൂപത്തിൽ അച്യുതോത്തരം എന്നൊരു കാവ്യം രചിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ഭാമഹൻ കാവ്യാലങ്കാരത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

> “സ പീതവാസാഃ പ്രഗൃഹീതശാർങ്ഗോ
> മനോജ്ഞഭീമം വപുരാപ കൃഷ്ണഃ
> ശതഹ്രദേന്ദ്രായുധവാന്നിശായാം
> സംസൃജ്യമാനശ്ശശിനേവ മേഘഃ”

എന്ന ശ്ലോകം ‘ഉപമാനത്തിൽ അധികപദത്വം’ എന്ന കാവ്യദോഷത്തിന് ഉദാഹരണമായി ഉദ്ധരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ രാമശർമ്മാവിനെയായിരിക്കാം അവന്തിസുന്ദരിയിൽ നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. ഭാമഹനും ദണ്ഡിയും ഏകദേശം സമകാലികന്മാരായിരുന്നു.

7 കുലശേഖര ആഴ്‌വാരും മുകുന്ദമാലയും

ക്രി. പി. 767 മുതൽ 834 വരെ ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കാമെന്നു ഞാൻ ഊഹിക്കുന്ന കുലശേഖര ആഴ്‌വാരുടെ ചെന്തമിഴ്ക്കൃതികളെപ്പറ്റി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അത്യുത്തമമായ ഒരു വിഷ്ണുസ്തോത്രമാണ് മുകുന്ദമാല. അതിന്റെ കാശ്മീരപാഠത്തിൽ 34-ം കേരളീയ പാഠത്തിൽ 31-ം ശ്ലോകങ്ങൾ കാണുന്നു. ഒടുവിലത്തെ ശ്ലോകം സാഹിത്യചരിത്രകാരന്മാർക്കു വളരെ പ്രയോജനമുള്ളതാണ്. അതു താഴെ ഉദ്ധരിക്കാം.

> “യസ്യപ്രിയൗ ശ്രുതിധരൗ രവിലോകവീരൗ
> മിത്രേ ദ്വിജന്മവരപാരശവാവഭൂതാം
> തേനാംബുജാക്ഷചരണാംബുജഷട്പദേന
> രാജ്ഞാ കൃതാകൃതിരിയം കുലശേഖരേണ”

‘ശ്രുതധരൗ’ എന്നു പാഠാന്തരം. ഇതിൽനിന്നു കുലശേഖരൻ ഒരു രാജാവായിരുന്നു എന്നും അദ്ദേഹത്തിനു മഹാവിദ്വാന്മാരായ രവി എന്ന ബ്രാഹ്മണനും ലോകവീരനെന്ന വാരിയരും മിത്രങ്ങളായിരുന്നു എന്നും വെളിവാകുന്നു. ഈ പാഠം ശരിയല്ലെന്നും തമിഴ്നാട്ടിൽ ഇതു “യസ്യ പ്രിയൗ ശ്രുതിധരൗ കവിലോക വീരൗ മിത്രേ ദ്വിജന്മവരപത്മശരാവഭൂതാം” എന്നാണ് പാരായണം ചെയ്യാറുള്ളതെന്നും ഒരു വാദം ചിലർ പുറപ്പെടുവിക്കാറുണ്ട്. കാശ്മീരപാഠം “യസ്യ പ്രിയൗ ശ്രുതധരൗ കവിലോക ഗീതൗ മിത്രേ ദ്വിജന്മപരിവാരശിവാവഭൂതാം” എന്നാണ്. ഈ പാഠങ്ങളനുസരിച്ചു പ്രസ്തുതശ്ലോകാർദ്ധത്തിന്റെ അർത്ഥമെന്തെന്ന് അവർക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. കേരളപാഠം ഇന്നോ ഇന്നലെയോ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതല്ല. ഒരു പ്രാചീനമായ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിൽ “ശ്രുതധരൗ, എല്ലാ വിദ്യകളിലും പരിപൂർണ്ണന്മാരായി, പ്രിയൗ, പ്രിയന്മാരായി, വീരൗ, രവി എൻറും ലോകവീരനെൻറും പേരായിരിക്കിന്റ ദ്വിജന്മവരപാരശവൗ, ദ്വിജന്മവരനും പാരശവനും, മിത്രേ, മിത്രമായി, ബന്ധുക്കളായി, അഭൂതാം, ഭവിച്ചു” എന്നു കാണുന്നു. മുകുന്ദമാലയ്ക്കു കേരളീയനായ രാഘവാനന്ദൻ ക്രി. പി. പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ രചിച്ച താത്പര്യദീപിക എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തിലും “ശ്രുതിധരൗ, സർവശാസ്ത്രജ്ഞൗ, പ്രിയൗ, ഇഷ്ടൗ, രവിലോകവീരൗ, രവിശ്ച ലോകവീരശ്ചതൗ, തന്നാമാനൗ, ദ്വിജന്മവരപാരശവൗ യസ്യ മിത്രേ അഭൂതാം” എന്നിങ്ങനെയാണ് പ്രസ്താവിക്കുന്നത്. പാരശവപദത്തിന്റെ അർത്ഥം ശരിക്കു മനസ്സിലാകായ്കയാലാണ് പാരദേശികന്മാർ പാഠവ്യത്യാസം വരുത്തിയതെന്ന് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ശ്രീ വൈഷ്ണവസമ്പ്രദായത്തിൽ മുകുന്ദമാല ആഴ്‌വാരുടെ ഗ്രന്ഥമായി ഗണിച്ചിട്ടില്ലെന്നും അതുകൊണ്ട് അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതിയല്ലെന്നും ഒരു എതിർവാദമുള്ളതും സാധുവല്ല. മറ്റുള്ള ആഴ്‌വാരന്മാർ തമിഴിലല്ലാതെ കവനം ചെയ്തിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ ഒരാഴ്‌വാരുടെ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥത്തെ മാത്രം അവർ രാമാനുജാദ്യാചാര്യന്മാരുടെ സമ്പ്രദായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയില്ലെന്നേ ഞാൻ കരുതുന്നുള്ളു. സമ്പ്രദായഗ്രന്ഥമല്ലെങ്കിലും ശ്രീവൈഷ്ണവന്മാർ നിത്യപാരായണത്തിന് ഉപയോഗിക്കുന്നതാണെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം മറയ്ക്കുവാൻ പാടുള്ളതുമല്ല.

മുകുന്ദമാലയുടെ പ്രചാരം

മുകുന്ദമാലയ്ക്കു വളരെ വേഗത്തിൽ ഭാരതമെങ്ങും പ്രശസ്തി സിദ്ധിച്ചു. വംഗരാജാവായ ലക്ഷ്മണസേനന്റെ സമകാലികനും സുഹൃത്തുമായ ശ്രീധരദാസൻ ക്രി. പി. 1205-ൽ രചിച്ച സദുക്തികർണ്ണാമൃതം എന്ന സുഭാഷിതഭണ്ഡാഗാരത്തിൽ അതിൽനിന്നു ഹരിഭക്തിക്ക് ഉദാഹരണമായി ‘ബദ്ധേനാഞ്ജലിനാ’ ‘നാസ്ഥാ ധർമ്മേ’ ‘മജ്ജന്മനഃ ഫലമിദം’ എന്നീ മൂന്നു പദ്യങ്ങളും ‘ശ്രീകുല ശേഖരസ്യ’ എന്നു നാമഗ്രഹണം ചെയ്തും ‘നാഹം വന്ദേ തവ ചരണയോഃ’ എന്നും ‘മുകുന്ദ മൂർദ്ധ്നാ പ്രണിപത്യ യാചേ’ എന്നീ രണ്ടു പദ്യങ്ങളും ‘കസ്യചിൽ’ എന്നുമാത്രം സൂചിപ്പിച്ചും ഉദ്ധരിക്കുന്നു. ക്രി. പി. പതിമ്മൂന്നാം ശതകത്തിൽ ബർമ്മായിൽ പാഗാൻ എന്ന നഗരത്തിന് ഒരു മൈൽ അകലെയുള്ള മൈൻപാഗാൻ എന്ന സ്ഥലത്തു കണ്ടെത്തീട്ടുള്ള ഒരു തമിഴ് ശിലാരേഖയിൽ മലമണ്ഡലത്തിൽ മകോതയർ പട്ടണത്തിൽ രായരന്റെ മകൻ കുലശേഖരനമ്പിപുക്കം എന്നും അരിവട്ടണപുരം (അരിമർദ്ദന എന്നു സംസ്കൃതം) എന്നുംകൂടി പേരുള്ള ആസ്ഥലത്തേ നാനാദേശി വിണ്ണഗരാഴ്‌വാർകോവിലിൽ ഒരു മണ്ഡപം പണിയിച്ച് അതിനൊരു കതകിടുവിച്ച് അവിടെ ഒരു നിലവിളക്കും വയ്പിച്ചതായി കാണുന്നു. കൊടുങ്ങല്ലൂർക്കാരനായ ഒരു മലയാളി കൊത്തിച്ച ആ ലിഖിതത്തിന്റെ ശീർഷകമായി

> “നാസ്ഥാ ധർമ്മേ ന വസുനിചയേ നൈവ
> കാമോപഭോഗേ
> യദ്ഭാവ്യം തദ്ഭവതു ഭഗവൻ! പൂർവകർമ്മാനുരൂപം;
> ഏതൽ പ്രാർത്ഥ്യം മമ ബഹുമതം ജന്മജന്മാന്തരേപി
> ത്വൽപാദാം ഭോരുഹയുഗഗതാ നിശ്ചലാ ഭക്തിരസ്തു”

എന്ന പദ്യവും കുറിച്ചിരിക്കുന്നു. മുകുന്ദമാലയിലെ

> “വാത്സല്യാദഭയപ്രദാനസമയാദാർത്താർത്തിനിർവാപണാ-
> ദൗദാര്യാദഘശോഷണാദഭിമതശ്രേയഃപദപ്രാപണാൽ
> സേവ്യശ്ശ്രീപതിരേവ സർവജഗതാമേകാന്തതഃ
> സാക്ഷിണഃ
> പ്രഹ്ലാദശ്ച വിഭീഷണശ്ച കരിരാട്ട് പാഞ്ചാല്യഹല്യധ്രുവഃ”

എന്ന പദ്യം സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രനായ വേദാന്തദേശികരുടെ (ക്രി. പി. 1260–1361) ഉപബൃംഹണത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതേ കൃതിയിലേ

> “ദിവി വാ ഭുവി വാ മമാസ്തു വാസോ നരകേ വാ
> നരകാന്തക, പ്രകാമം
> അവധീരിതശാരദാരവിന്ദേ ചരണേ തേ മരണേപി
> സംശ്രയാമി.”

എന്ന പദ്യം വിശ്വനാഥകവിരാജൻ (ക്രി. പി. പതിന്നാലാം ശതകം) സാഹിത്യദർപ്പണത്തിൽ ദേവവിഷയകമായ രതിക്കു മൂർദ്ധാഭിഷിക്തോദാഹരണമായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

പിൻകുറിപ്പ്

- സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല. ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.

ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1

ഫോൺ പതിപ്പുകളുടെ കണ്ണികൾ

1. ഭാഷ
2. ദ്രാവിഡം
3. മലയാളഭാഷയുടെ ഉൽപത്തി
4. കേരളവും ആര്യസംസ്കാരവും
5. കേരളവും ചെന്തമിഴ് സാഹിത്യവും
6. പാട്ടും മണിപ്രവാളവും
7. സംസ്കൃതസാഹിത്യം
8. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (തുടർച്ച)
9. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച)
10. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ I
11. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ II
12. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ III
13. ഭാഷാകൃതികൾ (പദ്യം) I
14. മണിപ്രവാളകൃതികൾ
15. സംസ്കൃതകൃതികൾ
16. ഭാഷാകൃതികൾ – പദ്യം
17. മണിപ്രവാളകൃതികൾ II
18. ലീലാതിലകം
19. ചില ആനുഷങ്ഗിക വിഷയങ്ങൾ

വെബ് പതിപ്പ കണ്ണികൾ

1. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
2. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 2
3. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 3
4. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 4
5. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 5

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, ജഗതി, തിരുവനന്തപുരം 695014